Standardy osiągnięć dziecka 5-letniego

I. Fizyczny obszar rozwoju dziecka	
Osiągnięcia dziecka	*Cele szczegółowe*
1) Zgłasza potrzeby fizjologiczne, samodzielnie wykonuje podstawowe czynności higieniczne.	○ samodzielnie i poprawnie myje ręce, zachowując porządek w łazience; ○ samodzielnie i poprawnie myje zęby; ○ rozumie konieczność mycia rąk przed posiłkami, po skorzystaniu z toalety, po pracach plastycznych i powrocie z dworu; ○ rozumie konieczność dbania o czystość osobistą; ○ używa odpowiedniej ilości mydła; ○ wie, że trzeba się chronić przed promieniowaniem UV, nosząc okulary i nakrycie głowy; ○ wie, jak się zachować w przypadku skaleczenia; ○ wie, że należy zachować odpowiednią odległość od monitora, oglądając telewizję lub grając na komputerze; ○ wie, że długotrwałe oglądanie telewizji i gra na komputerze są niekorzystne dla zdrowia;
2) Wykonuje czynności samoobsługowe: ubieranie się i rozbieranie, w tym czynności precyzyjne, np. zapinanie guzików, wiązanie sznurowadeł.	○ wkłada kurtkę, zapina suwak i guziki; ○ samodzielnie, poprawnie wkłada i zapina buty; ○ rozbiera się, gdy jest mu za ciepło i ubiera, gdy jest mu za zimno;
3) Spożywa posiłki z użyciem sztućców, nakrywa do stołu i sprząta po posiłku.	○ pomaga w rozdawaniu posiłku i sprzątaniu po nim; ○ spokojnie siedzi podczas posiłku; ○ poznaje zasady savoir vivre; ○ samodzielnie nakłada posiłek na talerz, przygotowuje kanapki, używając zdrowych produktów; ○ odróżnia zdrowe produkty żywnościowe od niezdrowych; ○ wie, jakie znaczenie dla zdrowia ma właściwe odżywianie się;
4) Komunikuje potrzebę ruchu, odpoczynku itp.;	○komunikuje potrzebę zabawy ruchowej; ○bierze udział w zabawach ruchowych organizowanych wspólnie z innymi dziećmi; ○potrafi zdecydować o odpoczynku, gdy jest zmęczone, spocone; ○rozumie potrzebę odpoczynku podczas pobytu w przedszkolu; ○zna różne formy turystyki, np. jazda na rowerze, wycieczki górskie;
5) Uczestniczy w zabawach ruchowych, w tym rytmicznych, muzycznych, naśladowczych, z przyborami lub bez nich; wykonuje różne formy ruchu: bieżne, skoczne, z czworakowaniem, rzutne.	○ szybko reaguje na różnorodne sygnały (dźwiękowy, gest, polecenie), ○ sprawnie ustawia się w kole, szeregu, rzędzie, ○ podskakuje z nogi na nogę,

	○ porusza się krokiem dostawnym; ○ czworakuje w różnych kierunkach, ○ pokonuje różne przeszkody, ○ czworakuje po ławeczce; ○ biega w różnych kierunkach, również w grupie, ○ bierze udział wyścigach, ○ biegnie przez dłuższy odcinek do wyznaczonego miejsca; ○ rzuca i chwyta różne przybory na zmianę ręką lewą i prawą, ○ chwyta piłkę oburącz, ○ toczy piłki i obręcze, omijając przeszkody, ○ biegnie za toczącym się przyborem;
6) Inicjuje zabawy konstrukcyjne, majsterkuje, buduje, wykorzystując zabawki, materiały użytkowe, w tym materiał naturalny.	○ majsterkuje z wykorzystaniem klocków i narzędzi dla dzieci (skręca śrubki); ○ wykorzystuje klocki przybijanki; ○ układa kompozycje z układanek typu pinezki, mozaiki; ○ łączy różne materiały, np. pudełka, wykonując prace plastyczne; ○ w sposób bezpieczny posługuje się narzędziami; ○ samodzielnie przygotowuje sobie niektóre materiały i przybory; ○ poznaje za pomocą ilustracji, filmów itp. środki transportu niedostępne dla bezpośredniej obserwacji; ○ poznaje różne źródła energii (prąd elektryczny, ropa naftowa, wiatr, woda); ○ poznaje urządzenia techniczne usprawniające pracę w gospodarstwie domowym oraz zasady ich bezpiecznego użytkowania; ○ poznaje sposoby zastosowania prądu elektrycznego;
7) Wykonuje czynności, takie jak: sprzątanie, pakowanie, trzymanie przedmiotów jedną ręką i oburącz, małych przedmiotów z wykorzystaniem odpowiednio ukształtowanych chwytów dłoni, używa chwytu pisarskiego podczas rysowania, kreślenia i pierwszych prób pisania.	dba o porządek na stoliku podczas zajęć; ○ prawidłowo trzyma kredkę; ○ sprząta swoje przybory, miejsce pracy i zabawy; ○ dba o swoje rzeczy, odkłada je na swoją półkę; ○ wykonuje wycinanki płaskie i przestrzenne formy z papieru; ○ wycina nożyczkami z różnorodnych materiałów wzdłuż linii prostych i falistych; ○ obrysowuje kształty, korzystając z szablonów zewnętrznych;
8) Wykonuje podstawowe ćwiczenia kształtujące nawyk utrzymania prawidłowej postawy ciała.	○ wykonuje ćwiczenia wyprostne z przyborem, np.: chodzenie z woreczkiem na głowie; ○ wykonuje skłony w przód, w tył, w bok oraz skręty;

9) Wykazuje sprawność ciała i koordynację w stopniu pozwalającym na rozpoczęcie systematycznej nauki czynności złożonych, takich jak czytanie i pisanie.	○ bierze udział w zabawach i ćwiczeniach: □ stoi na jednej nodze, mając dodatkowe utrudnienia, np. musi przełożyć jakiś przedmiot pod kolanem; □ próbuje przejść po listwie odwróconej ławeczki gimnastycznej, □ pokonuje tory przeszkód, przechodząc z jednego przyrządu na drugi; □ wspina się na przyrządy, □ pokonuje różne przeszkody naturalne i sztuczne; □ skacze obunóż i na jednej nodze w miejscu i w ruchu, □ przeskakuje przez płaskie i wysokie (do 40 cm) przeszkody, □ skacze na skakance;

II. Emocjonalny obszar rozwoju dziecka	
Osiągnięcia dziecka	*Cele szczegółowe*
1) Rozpoznaje i nazywa podstawowe emocje, próbuje radzić sobie z ich przeżywaniem.	○ podejmuje samodzielne próby poradzenia sobie z trudnymi emocjami; ○ bierze udział w ćwiczeniach relaksacyjnych; ○ uczy się rozumienia swojego zachowania;
2) Szanuje emocje swoje i innych osób.	○ wykazuje zrozumienie dla dzieci przeżywających silne emocje (nie śmieje się z dzieci, które płaczą w różnych sytuacjach); ○ dostrzega, że ludzie różnie reagują, przeżywając te same emocje, np. niektórzy szybko reagują płaczem lub złością, a inni nie;
3) Przeżywa emocje w sposób umożliwiający mu adaptację w nowym otoczeniu, np. w nowej grupie dzieci, nowej grupie starszych dzieci, a także w nowej grupie dzieci i osób dorosłych.	○ stara się panować nad tremą i zawstydzeniem w nowych sytuacjach i w kontaktach z nowo poznanymi osobami; ○ potrafi przezwyciężyć chęć do biegania i głośnego zachowania w miejscach publicznych; ○ wita się (mimo zawstydzenia), gdy wchodzi do jakiegoś pomieszczenia lub dołącza do grupy osób, oraz żegna się, gdy wychodzi; ○ bierze udział w występach, nie rezygnuje mimo tremy;
4) Przedstawia swoje emocje i uczucia, używając charakterystycznych dla dziecka form wyrazu.	○ potrafi przedstawić uczucia w pracach plastycznych; ○ wykorzystuje gesty do pocieszania, okazywania uczuć;
5) Rozstaje się z rodzicami bez lęku, ma świadomość, że rozstanie takie bywa dłuższe lub krótsze.	○ krótko rozstaje się z rodzicem; ○ wie, że rodzic nie zawsze przychodzi o tej samej porze; ○ z zaufaniem zwraca się do osób dorosłych w przedszkolu w razie potrzeby;

6) Rozróżnia emocje i uczucia przyjemne i nieprzyjemne, ma świadomość, że odczuwają i przeżywają je wszyscy ludzie.	○ potrafi przewidzieć, jakie reakcje emocjonalne może wywołać określona sytuacja; ○ zauważa, że te same sytuacje mogą wywołać u różnych osób różne reakcje;
7) Szuka wsparcia w sytuacjach trudnych dla niego emocjonalnie; wdraża swoje własne strategie, wspierane przez osoby dorosłe lub rówieśników.	○ wie, że zwracanie się o pomoc jest czymś naturalnym i nie należy się tego wstydzić; ○ stosuje różne sposoby radzenia sobie z trudnymi emocjami;
8) Zauważa, że nie wszystkie przeżywane emocje i uczucia mogą być podstawą do podejmowania natychmiastowego działania, panuje nad nieprzyjemną emocją, np. podczas oczekiwania na własną kolej w zabawie lub innej sytuacji.	○ wie, czym różni się reakcja (natychmiastowa, bez zastanowienia, automatyczna) od działania; ○ rozumie znaczenie wizyt kontrolnych u lekarza, stara się opanować lęk;
9) Wczuwa się w emocje i uczucia osób z najbliższego otoczenia.	○ pomaga kolegom mającym trudności z rozwiązaniem zadań, samoobsługą itp.; ○ zwraca uwagę na problemy innych; ○ udziela pomocy osobom tego potrzebującym; ○ jest wrażliwy na krzywdę innych; ○ wie, jak pomóc koledze przeżywającemu trudne emocje, np. wysłuchać, przytulić, pocieszyć; ○ bierze udział w akcjach charytatywnych na terenie przedszkola;
10) Dostrzega, że zwierzęta posiadają zdolność odczuwania, przejawia w stosunku do nich życzliwość i troskę.	○ zna sposoby troszczenia się o zwierzęta domowe, zarówno w czasie upałów, jak i zimą; ○ wie, jakich warunków potrzebują zwierzęta leśne w różnych porach roku; ○ wie, że zwierzętom hodowlanym należy stworzyć humanitarne warunki życia;
11) Dostrzega emocjonalną wartość otoczenia przyrodniczego jako źródła satysfakcji estetycznej.	○ poznaje coraz bardziej zróżnicowane wartości wizualne: światło, cień; ○ dostrzega wartości estetyczne każdej z pór roku; ○ dostrzega pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazie wprowadzone przez człowieka; ○ poznaje różne rodzaje krajobrazu; ○ wie, że niektóre zjawiska przyrodnicze są groźne dla człowieka; ○ dostrzega znaczenie przyrody jako miejsca, w którym ludzie odpoczywają;

III. Społeczny obszar rozwoju dziecka	
Osiągnięcia dziecka	*Cele szczegółowe*
1) Przejawia poczucie własnej wartości jako osoby, wyraża szacunek wobec innych osób i przestrzegając tych wartości, nawiązuje relacje rówieśnicze.	○ zauważa różnice w nabywaniu pewnych umiejętności przez siebie i kolegów: niektórych rzeczy uczę się szybciej, a innych – wolniej niż koledzy; ○ zdaje sobie sprawę ze swojej niepowtarzalności; ○ rozumie, że nie należy się wstydzić pomyłek, że są one czymś naturalnym w procesie uczenia się; ○ wyraża własne zdanie, nawet jeśli jest różne od zdania kolegów; ○ ze zrozumieniem i spokojem przyjmuje inne zdanie kolegów na określony temat;
2) Odczuwa i wyjaśnia swoją przynależność do rodziny, narodu, grupy przedszkolnej, grupy chłopców, grupy dziewczynek oraz innych grup, np. grupy teatralnej, grupy sportowej.	○ rozumie stopnie pokrewieństwa: dziadek, babcia, ciocia, wujek, np. dziadek to tata taty...; ○ bierze udział w przygotowaniu uroczystości o charakterze rodzinnym; ○ zauważa zmiany w wyglądzie ludzi związane z upływem czasu; ○ zna nazwy okresów w rozwoju człowieka; ○ wie, że jest współgospodarzem grupy i sali, np. wspólnie z nauczycielem planuje i organizuje nowe kąciki, wystawy; ○ wykonuje upominki dla kolegów z okazji urodzin lub imienin; ○ wie, że jest Polakiem;
3) Posługuje się swoim imieniem, nazwiskiem, adresem.	○ zna nazwę miejscowości, w której mieszka; ○ zna nazwę ulicy, przy której mieszka;
4) Używa zwrotów grzecznościowych podczas powitania, pożegnania, sytuacji wymagającej przeproszenia i przyjęcia konsekwencji swego zachowania.	○ używa samodzielnie, bez przypominania, zwrotów grzecznościowych w przedszkolu oraz miejscach publicznych;
5) Ocenia swoje zachowanie w kontekście podjętych czynności i zadań oraz przyjętych norm grupowych; przyjmuje, respektuje i tworzy zasady zabawy w grupie, współdziała z dziećmi w zabawie, pracach użytecznych, podczas odpoczynku.	○ dba o wyposażenie sali i placu zabaw; ○ wywiązuje się ze swoich obowiązków i podjętych zobowiązań; ○ pełni dyżury w grupie; ○ wykonuje zadanie wspólnie z kolegami; ○ potrafi bawić się zgodnie w grupie; ○ kulturalnie wyraża dezaprobatę dla zachowań niezgodnych z przyjętymi zasadami; ○ zna podstawowe znaki drogowe, rozpoznaje je podczas spaceru w najbliższej okolicy; ○ wie, że nie należy bawić się w pobliżu miejsc, którymi poruszają się pojazdy (samochody, pociągi); ○ wie, że nie należy wchodzić na zamarznięte stawy, jeziora i inne zbiorniki wodne; ○ wie, że nie należy zbliżać się do obcych zwierząt; ○ wie, jak zachować się w sytuacjach zagrażających życiu, np. w czasie pożaru, powodzi;

	○ wie, co oznacza słowo „ewakuacja”; ○ rozpoznaje znaki ewakuacyjne w przedszkolu i wie, co oznaczają; ○ wie, że dzieci nie mogą odbierać telefonów; ○ zgłasza niebezpieczne zachowania dzieci, zagrażające ich bezpieczeństwu; ○ obiektywnie ocenia zachowania swoje i kolegów; ○ podejmuje próby rozwiązania konfliktów z niewielkim udziałem nauczyciela;
6) Nazywa i rozpoznaje wartości związane z umiejętnościami i zachowaniami społecznymi, np. szacunek do dzieci i dorosłych, szacunek do ojczyzny, życzliwość okazywana dzieciom i dorosłym – obowiązkowość, przyjaźń, radość.	○ odpowiedzialnie wywiązuje się z podjętych obowiązków; ○ pomaga innym dzieciom w codziennych sytuacjach przedszkolnych oraz w wykonywaniu ich zadań; ○ odpowiedzialnie pełni dyżury, dokonuje samooceny; ○ pomaga innym w wykonywaniu ich obowiązków (nauczycielom, woźnej, mamie, tacie); ○ akceptuje odmienność w wyglądzie i zachowaniu dzieci i dorosłych; ○ mówi innym komplementy; ○ wie, że trzeba oddać pożyczoną rzecz; ○ wie, że nie można kłamać; ○ szanuje symbole narodowe; ○ wie, jak należy zachować się w kinie i bibliotece; ○ nawiązuje przyjaźnie;
7) Respektuje prawa i obowiązki swoje oraz innych osób, zwracając uwagę na ich indywidualne potrzeby	○ zna swoje prawa; ○ szanuje prawa innych osób; ○ wie, że nie można przeszkadzać innym w czasie zajęć, wykonywania zadań; ○ wie, że nie należy używać siły wobec innych;
8) Obdarza uwagą inne dzieci i osoby dorosłe.	○ z uwagą słucha nauczyciela i wykonuje kierowane do niego polecenia; ○ przestrzega zasady, że w danym momencie wypowiada się tylko jedna osoba; ○ wykazuje zainteresowanie wypowiedziami rówieśników; ○ nie rozmawia w czasie uroczystości przedszkolnych, koncertów, przedstawień;
9) Komunikuje się z dziećmi i osobami dorosłymi, wykorzystując komunikaty werbalne i pozawerbalne; wyraża swoje oczekiwania społeczne wobec innego dziecka, grupy	○ szybko reaguje na wezwania nauczyciela; ○ uzasadnia swoje sądy; ○ wypowiada się w logiczny sposób na temat wydarzeń życia codziennego, utworów literackich, przedstawień teatralnych, obejrzanych filmów; ○ zdaje sobie sprawę, że może wyrazić niezadowolenie z zachowania innych wobec niego;

IV. Poznawczy obszar rozwoju dziecka	
Osiągnięcia dziecka	*Cele szczegółowe*
1) Wyraża swoje rozumienie świata, zjawisk i rzeczy znajdujących się w bliskim otoczeniu za pomocą komunikatów pozawerbalnych: tańca, intencjonalnego ruchu, gestów, impresji plastycznych, technicznych, teatralnych, mimicznych, konstrukcji i modeli z tworzyw i materiału naturalnego.	○ pokazuje zagadki pantomimiczne, naśladując ludzi, zwierzęta, czynności itp.; ○ ilustruje treści za pomocą rekwizytów, rozumie ich symbolikę; ○ wykonuje improwizacje ruchowe do muzyki lub na określony temat; ○ tworzy abstrakcje według własnego pomysłu z materiału przyrodniczego; ○ wyraża swoją wiedzę o świecie za pomocą prac plastycznych i konstrukcyjnych; ○ tworzy prace plastyczne ilustrujące treść utworów literackich, piosenek, muzyki;
2) Wyraża swoje rozumienie świata, zjawisk i rzeczy znajdujących się w bliskim otoczeniu za pomocą języka mówionego, posługuje się językiem polskim w mowie zrozumiałej dla dzieci i osób dorosłych, mówi płynnie, wyraźnie, rytmicznie, poprawnie wypowiada ciche i głośne dźwięki mowy, rozróżnia głoski na początku i końcu w wybranych prostych fonetycznie słowach.	○ Doskonali posługiwanie się mową: – wypowiada się pełnymi zdaniami na temat ilustracji, utworów literackich, obserwacji dotyczących otaczającego świata, wydarzeń; – poszerza zasób słownictwa czynnego; – stosuje poprawnie wszystkie formy fleksyjne; – wykonuje ćwiczenia ortofoniczne; ○ Doskonali słuch fonematyczny: – wyodrębnia słowa w zdaniu; – wyróżnia głoski w nagłosie i wygłosie;
3) Odróżnia elementy świata fikcji od realnej rzeczywistości; byty rzeczywiste od medialnych, byty realistyczne od fikcyjnych.	○ słucha utworów literackich czytanych przez nauczyciela, ilustrowanych obrazkami; ○ ogląda przedstawienia teatralne na terenie przedszkola i poza nim; ○ nazywa postaci występujące w utworach; ○ słucha krótkich utworów odtwarzanych z nagrań; ○ odróżnia postaci realne od nierealnych; ○ wchodzi w role w zabawach tematycznych i teatralnych;
4) Rozpoznaje litery, którymi jest zainteresowane na skutek zabawy i spontanicznych odkryć, odczytuje krótkie wyrazy utworzone z poznanych liter w formie napisów drukowanych dotyczące treści znajdujących zastosowanie w codziennej aktywności.	○ porównuje ze sobą obrazki różniące się 5–8 szczegółami; ○ zgaduje, co się zmieniło wśród 6 obrazków, z których jeden został zabrany lub schowany; ○ uzupełnia obrazek, w którym brakuje 4 elementów; ○ rozpoznaje takie same znaki graficzne; ○ układa obrazki składające się z 6–10 części pociętych w kwadraty, prostokąty, trójkąty; ○ rozpoznaje swoje imię i nazwisko; ○ rozpoznaje napisy do globalnego czytania w połączeniu z obrazkiem;

	○ zapamiętuje i wymienia z pamięci przedmioty prezentowane na ilustracjach przez krótki czas;
5) Odpowiada na pytania, opowiada o zdarzeniach z przedszkola, objaśnia kolejność zdarzeń w prostych historyjkach obrazkowych, układa historyjki obrazkowe, recytuje wierszyki, układa i rozwiązuje zagadki.	○ wypowiada się na temat sytuacji z życia przedszkola; ○ układa historyjki obrazkowe składające się z 4 lub 5 elementów; ○ używa określeń „najpierw”, „potem”, „na końcu”; ○ wyodrębnia elementy akcji; ○ łączy przyczynę ze skutkiem; ○ recytuje wiersze, krótkie utwory literackie z podziałem na role, wykorzystując modulację głosu; ○ rozwiązuje zagadki wymagające bardziej złożonych procesów myślowych; ○ układa proste zagadki odwołujące się do charakterystycznych cech przedmiotów
6) Wykonuje własne eksperymenty językowe, nadaje znaczenie czynnościom, nazywa je, tworzy żarty językowe i sytuacyjne, uważnie słucha i nadaje znaczenie swym doświadczeniom.	○ wyszukuje rymujące się słowa; ○ tworzy żarty słowne; ○ zna wyliczanki i wykorzystuje je w zabawie; ○ tworzy samodzielnie opowiadania; ○ wymyśla zakończenia słuchanych opowiadań;
7) Eksperymentuje rytmem, głosem, dźwiękami i ruchem, rozwijając swoją wyobraźnię muzyczną;	○ słucha utworów muzycznych w wykonaniu bezpośrednim lub z nagrań; ○ śpiewa dwuzwrotkowe piosenki z refrenem; ○ rozpoznaje piosenki na podstawie melodii granej na instrumencie; ○ rozróżnia dźwięki wysokie i niskie; ○ bierze udział w zabawach z wykorzystaniem elementów i układów tanecznych (prostych kroków);
8) Wykonuje własne eksperymenty graficzne farbą, kredką, ołówkiem, mazakiem itp., tworzy proste i złożone znaki, nadając im znaczenie, odkrywa w nich fragmenty wybranych liter, cyfr, kreśli wybrane litery i cyfry na gładkiej kartce papieru, wyjaśnia sposób powstania wykreślonych, narysowanych lub zapisanych kształtów, przetwarza obraz ruchowy na graficzny i odwrotnie, samodzielnie planuje ruch przed zapisaniem, np. znaku graficznego, litery i innych w przestrzeni sieci kwadratowej lub liniatury, określa kierunki i miejsca na kartce papieru.	○ składa proste elementy metodą origami; ○ rysuje po śladzie proste wzory i szlaczki (linie faliste, laseczki, kółka itp.); ○ przestrzega zasady rysowania od lewej strony do prawej oraz od góry do dołu; ○ kalkuje; ○ wykonuje proste prace plastyczne w zespole; ○ szuka drogi w labiryntach; ○ rysuje i maluje w różnych pozycjach: stojącej, siedzącej, leżącej (na kartce przyklejonej do spodu stolika);
9) Czyta obrazy, wyodrębnia i nazywa ich elementy, nazywa symbole i znaki znajdujące się w otoczeniu, wyjaśnia ich znaczenie.	○ rozumie proste znaki stosowane w grach planszowych; ○ rozumie symboliczne oznaczenia w otoczeniu przedszkola, np. monitoring, zakaz palenia, zakaz wprowadzania psów itp.; ○ rozumie znaczenie piktogramów oznaczających różne czynności;

	○ zna symbole oznaczające niebezpieczne miejsca, np. skrzynka elektryczna; ○ posługuje się znakami oznaczającymi pogodę; ○ rozpoznaje symbole oznaczające różne instytucje, np. poczta, policja;
10) Wymienia nazwę swojego kraju i jego stolicy, rozpoznaje symbole narodowe (godło, flaga, hymn), nazywa wybrane symbole związane z regionami Polski ukryte w podaniach, przysłowiach, legendach, bajkach, np. o smoku wawelskim, orientuje się, że Polska jest jednym z krajów Unii Europejskiej.	○ zna tradycje związane z najważniejszymi świętami i porami roku, np. tradycyjne potrawy, karnawał; ○ poznaje tradycje ludowe, np. bierze udział w uroczystości powitania wiosny; ○ zna nazwę miasta, w którym mieszka; ○ interesuje się wydarzeniami mającymi miejsce w Polsce i na świecie, np: zawody sportowe; ○ zna nazwę kraju, w którym mieszka; ○ zna nazwę stolicy Polski; ○ zna nazwę najdłuższej rzeki Polski; ○ śpiewa pierwszą zwrotkę hymnu narodowego; ○ wie, jak należy się zachować w czasie śpiewania hymnu i że symbolom naszego kraju należy się szacunek;
11) Wyraża ekspresję twórczą podczas czynności konstrukcyjnych i zabawy, zagospodarowuje przestrzeń, nadając znaczenie umieszczonym w niej przedmiotom, określa ich położenie, liczbę, kształt, wielkość, ciężar, porównuje przedmioty w swoim otoczeniu z uwagi na wybraną cechę.	○ coraz dokładniej porównuje i nazywa: – wielkość przedmiotów: mały, mniejszy, najmniejszy, duży, większy, największy; – wagę przedmiotów ważonych za pomocą wagi szalkowej (dokłada, gdy jest za mało, odejmuje – gdy jest za dużo); – objętość mierzoną wspólną miarą, np. kubkiem; ○ w czasie zabaw swobodnych i tematycznych tworzy konstrukcje, zestawia zabawki i przedmioty, nadając im znaczenie (dom, pociąg, sklep) i dostosowując do podejmowanych aktywności; ○ wykonuje prace konstrukcyjne i plastyczne związane z porami roku, świętami, wykorzystywane do dekoracji sali;
12) Klasyfikuje przedmioty według: wielkości, kształtu, koloru, przeznaczenia, układa przedmioty w grupy, szeregi, rytmy, odtwarza układy przedmiotów i tworzy własne, nadając im znaczenie, rozróżnia podstawowe figury geometryczne (koło, kwadrat, trójkąt, prostokąt)	○ klasyfikuje obrazki, tworząc tzw. łańcuszki (obrazki są powiązane zgodnie z zasadami logiki: rolnik, ciągnik, trawa, krowa, mleko); ○ klasyfikuje przedmioty według cech jakościowych: – dzieli zbiory na podzbiory według określonej cechy; ○ odtwarza, kontynuuje rytmy wieloelementowe; ○ rozpoznaje i nazywa figury geometryczne: koło, kwadrat, prostokąt, trójkąt; ○ odwzorowuje proste układy przestrzenne ułożone z figur geometrycznych; ○ nazywa wszystkie kolory;
13) Eksperymentuje, szacuje, przewiduje, dokonuje pomiaru długości przedmiotów, wykorzystując np. dłoń, stopę, but.	○ mierzy odległość za pomocą kroków, stóp, patyka;

	○ używa słów określających długość, szerokość, wysokość przedmiotów mierzonych dowolną miarą;
14) Określa kierunki i ustala położenie przedmiotów w stosunku do własnej osoby, a także w stosunku do innych przedmiotów, rozróżnia stronę lewą i prawą.	○ wskazuje prawą i lewą stronę swojego ciała; ○ wskazuje kierunki w przestrzeni w odniesieniu do własnej osoby: na prawo, na lewo, naprzeciw;
15) Przelicza elementy zbiorów w czasie zabawy, prac porządkowych, ćwiczeń i wykonywania innych czynności, posługuje się liczebnikami głównymi i porządkowymi, rozpoznaje cyfry oznaczające liczby od 0 do 10, eksperymentuje z tworzeniem kolejnych liczb, wykonuje dodawanie i odejmowanie w sytuacji użytkowej, liczy obiekty, odróżnia liczenie błędne od poprawnego.	○ porównuje dwa zbiory poprzez łączenie w pary po jednym elemencie każdego zbioru; ○ porządkuje zbiory według ich liczebności wzrastającej lub malejącej; ○ posługuje się liczebnikami głównymi i porządkowymi w zakresie 1–10; ○ odwzorowuje liczbę elementów w zbiorze za pomocą liczmanów; ○ dolicza i odlicza poprzez dokładanie i odejmowanie liczmanów;
16) Posługuje się w zabawie i w trakcie wykonywania innych czynności pojęciami dotyczącymi następstwa czasu np. wczoraj, dzisiaj, jutro, rano, wieczorem, w tym nazwami pór roku, nazwami dni tygodnia i miesięcy.	○ nazywa pory dnia: rano, południe, wieczór; ○ używa określeń: wczoraj, dzisiaj, jutro; ○ wymienia pory roku; ○ wymienia aktualny miesiąc;
17) Rozpoznaje modele monet i banknotów o niskich nominałach, porządkuje je, rozumie, do czego służą pieniądze w gospodarstwie domowym.	○ wie, do czego służą pieniądze;
18) Posługuje się pojęciami dotyczącymi zjawisk przyrodniczych, np. tęcza, deszcz, burza, opadanie liści z drzew, sezonowa wędrówka ptaków, kwitnienie drzew, zamarzanie wody, dotyczącymi życia zwierząt, roślin, ludzi w środowisku przyrodniczym, korzystania z dóbr przyrody, np. grzybów, owoców, ziół.	○ poznaje niektóre środowiska przyrodnicze, np. park, las, łąka; ○ zna zwierzęta i rośliny charakterystyczne dla poszczególnych środowisk; ○ wie, czym odżywiają się zwierzęta w naturalnym środowisku; ○ wie, w jaki sposób zwierzęta przystosowują się do pór roku (odloty, gromadzenie zapasów, zapadanie w sen itp.); ○ wie, w jaki sposób ludzie przygotowują się do zimy (np. robienie zapasów); ○ wie, dlaczego zwierzęta są pożyteczne dla środowiska (zjadanie mszyc, komarów, spulchnianie gleby itd.); ○ zna zjawiska zachodzące w przyrodzie wraz ze zmianą pór roku, np. zmiana kolorów liści, opadanie liści; ○ wie, że drzewa dzielą się na iglaste i liściaste; ○ prowadzi uprawy roślin w ogródku przedszkolnym lub w kąciku przyrody; ○ nazywa najbardziej znane rośliny i zwierzęta chronione; ○ zauważa zależność długości dnia i nocy od pór roku; ○ obserwuje zmiany temperatury w kolejnych porach roku i zjawiska z tym związane, np. zamarzanie wody, topnienie śniegu;

	○ prowadzi okresowo kalendarz pogody; ○ zna zjawisko obiegu wody w przyrodzie; ○ wie, jak zachować się w środowisku przyrodniczym, aby go nie zanieczyszczać i nie płoszyć zwierząt; ○ segreguje śmieci i rozumie, dlaczego należy to robić; ○ rozpoznaje oznaczenia pojemników na różne rodzaje śmieci;
19) Podejmuje samodzielną aktywność poznawczą np. oglądanie książek, zagospodarowywanie przestrzeni własnymi pomysłami konstrukcyjnymi, korzystanie z nowoczesnej technologii itd..	○ prowadzi proste doświadczenia pod kierunkiem nauczyciela, samodzielnie formułuje wnioski; ○ poznaje cechy różnych minerałów, w tym węgla i soli; ○ formułuje hipotezy i weryfikuje je poprzez doświadczenia; ○ wysiewa nasiona i obserwuje ich wzrost w kąciku przyrody; ○ poznaje różne źródła wiedzy: samodzielne doświadczenia, książki, specjaliści, Internet;
20) Wskazuje zawody wykonywane przez rodziców i osoby z najbliższego otoczenia, wyjaśnia, czym zajmuje się osoba wykonująca dany zawód.	○ wie, jaki zawód wykonują rodzice; ○ wie, że każdy zawód jest potrzebny; ○ szanuje pracę innych osób (dba o porządek, wykonuje prace użyteczne w ogrodzie i sali); ○ nazywa zawody związane z powstawaniem produktów codziennego użytku, z usługami, z których korzysta, z działalnością twórców kultury itp.; ○ potrafi połączyć dany zawód z akcesoriami i narzędziami potrzebnymi osobom, które go wykonują;
21) Rozumie bardzo proste polecenia w języku obcym nowożytnym i reaguje na nie; uczestniczy w zabawach, np. muzycznych, ruchowych, plastycznych, konstrukcyjnych, teatralnych; używa wyrazów i zwrotów mających znaczenie dla danej zabawy lub innych podejmowanych czynności; powtarza rymowanki i proste wierszyki, śpiewa piosenki w grupie; rozumie ogólny sens krótkich historyjek opowiadanych lub czytanych, gdy są wspierane np. obrazkami, rekwizytami, ruchem, mimiką, gestami.	○ rozumie coraz więcej poleceń w języku obcym i na nie reaguje; ○ recytuje proste wierszyki i rymowanki w języku obcym; ○ bierze udział w zabawach ruchowych w języku obcym; ○ włącza się do śpiewania fragmentów piosenki w języku obcym; ○ ilustruje piosenki ruchem;
22) Reaguje na proste polecenie w języku mniejszości narodowej lub etnicznej, używa wyrazów i zwrotów mających znaczenie w zabawie i innych podejmowanych czynnościach: powtarza rymowanki i proste wierszyki, śpiewa piosenki; rozumie ogólnysens krótkich historyjek opowiadanych lub czytanych, wspieranych np. obrazkiem, rekwizytem, gestem; zna godło (symbol) swojej wspólnoty narodowej lub etnicznej;	○ rozumie coraz więcej poleceń w języku mniejszości i na nie reaguje; ○ recytuje proste wierszyki i rymowanki w tym języku; ○ bierze udział w zabawach ruchowych w języku mniejszości etnicznej; ○ ilustruje piosenki ruchem; ○ poznaje kulturę mniejszości etnicznej;

23) Reaguje na proste polecenie w języku regionalnym – kaszubskim, używa wyrazów i zwrotów mających znaczenie w zabawie i innych podejmowanych czynnościach: powtarza rymowanki i proste wierszyki, śpiewa piosenki; rozumie ogólny sens krótkich historyjek opowiadanych lub czytanych, wspieranych np. obrazkiem, rekwizytem, gestem, zna godło (symbol) swojej wspólnoty regionalnej – kaszubskiej	○ rozumie coraz więcej poleceń w języku kaszubskim i na nie reaguje; ○ recytuje proste wierszyki i rymowanki w języku kaszubskim; ○ bierze udział w zabawach ruchowych w tym języku; ○ ilustruje piosenki ruchem; ○ poznaje kulturę kaszubską;